
Od: Marta Glanc
Wysłano: środa, 19 lipca 2023 13:01
Do: Marcin Kostecki
Temat: Fwd: Stowarzyszenie Demagog - prośba

Marta Glanc Stowarzyszenie Demagog

Analityczka

www.demagog.org.pl

tel. +48 538 879 752

ul. Noakowskiego 26/28, 00-682 Warszawa

----- Forwarded message -----

Od: Media <media@mos.gov.pl>
Date: pt., 14 lip 2023 o 16:01
Subject: Re: Stowarzyszenie Demagog - prośba
To: <marta.glanc@demagog.org.pl>
Cc: media <media@klimat.gov.pl>

Szanowna Pani,

całościowy budżet przeznaczony na synchronizację i pełną cyfryzację systemu monitorowania jakości wód powierzchniowych w Polsce w ramach projektu: *Stały monitoring zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania* wynosi do 250 mln zł brutto. Podstawą finansowania jest druga część programu priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: „Wspieranie działalności monitoringu środowiska”.

Umowa wykonawcza została podpisana z Instytutem Rybactwa Śródlądowego – Państwowym Instytutem Badawczym. Realizacja projektu pozwoli stworzyć sieci stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych oparte na nowoczesnych systemach monitorowania wód wraz z systemem wczesnego ostrzegania, a także pełnego raportowania on-line. W ramach projektu zostanie także zakupiony osprzęt, sprzęt, urządzenia, platformy oraz wyposażenie, w tym specjalistyczne stacje pomiarowo-kontrolne. Stacje będą zlokalizowane w miejscach reprezentatywnych, tj. takich, z których uzyskane wyniki pozwolą ocenić warunki określonego akwenu. Sieć monitoringu będzie miała ogólnopolski charakter i obejmie wszystkie kluczowe, śródlądowe wody powierzchniowe. Zgodnie z harmonogramem wykonawcy, do końca III kwartału 2023 r. zainstalowanych zostanie 25 punktów pomiarowych, a wszystkie (w sumie 825 sztuk na kluczowych wodach śródlądowych) – do końca 2024 r. Powstanie także centrum monitoringu – miejsce, w którym przez całą dobę będą zbierane i analizowane dane, w szczególności pochodzące ze stacji pomiarowych, ale także innych źródeł. Ponadto, dla realizacji systemu planowane jest wykorzystanie technologii teledetekcji i satelitarnych, przekazujących bieżące informacje oraz alerty środowiskowe do odpowiednich organów i służb. System monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania pozwoli zbierać wiarygodne dane, czyli takie, które dokładnie odzwierciedlają rzeczywisty stan zmiennych/parametrów wpływających na

jakość wody. Natomiast, system wczesnego ostrzegania umożliwi identyfikację potencjalnych zagrożeń.

Dodatkowo, ze względu na aktualną sytuację na Odrze uruchomiony został pilotażowy monitoring automatyczny. Mechanizm powstał we współpracy naukowo-badawczej pomiędzy: państwowymi instytutami badawczymi, resortem klimatu i środowiska oraz Centralnym Laboratorium Badawczym Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Pilotaż uzupełnia stały monitoring o całodobowe dane parametrów wody. Ponadto, pozwala przetestować różnego typu urządzenia pomiarowe i zwiększyć doświadczenie, potrzebne do wyboru optymalnego rozwiązania, które byłoby możliwe do zastosowania w całej Polsce.

We współpracę dotyczącą monitoringu automatycznego włączone są dwa podmioty nadzorowane przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy uruchomił trzy punkty pomiarowe, zlokalizowane w Malczycach, Raciborzu i Chałupkach, które składają się z zespołu czujników pomiarowych i urządzeń do transmisji danych (koszt inwestycji – 159 177 zł brutto). Pilotaż monitoringu rzeki Odry to jedno z zadań projektu „Opracowania naukowo-badawcze na rzece Odrze” realizowanego przez IOŚ-PIB ze wsparciem finansowym ze środków NFOŚiGW. Natomiast, dotychczasowe prace GIOŚ, związane z uruchomieniem automatycznego punktu pomiarowego „Krapkowice”, są realizowane ze środków własnych GIOŚ (koszty dostosowania i instalacji to 50 tys. zł brutto). Dane z monitoringu automatycznego ze wszystkich czujników są przekazywane do analizy do Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ i publikowane na stronie: <https://pomiar.gios.gov.pl/>

Odra – w rok po katastrofie ekologicznej – jest najlepiej przebadaną rzeką w Europie. W realizacji działań odbudowujących Odrę poza polskimi naukowcami i ekspertami współpracujemy ze specjalistami m.in. z Wielkiej Brytanii i USA, którzy mają potwierdzone doświadczenia z neutralizacją złotej algi. Działa system monitoringu stałego, automatycznego i interwencyjnego. Obowiązująca procedura zakłada jeden stopień ostrzegawczy oraz trzy stopnie alertowe. Rząd przyjął ustawę o rewitalizacji Odry. Przeznaczmy 1,2 mld zł na rewitalizację i 14 mln zł na odbudowę różnorodności biologicznej. Rzeka potrzebuje pomocy człowieka, bo zmiany klimatyczne i skutki suszy hydrologicznej nadal stwarzają ogromne ryzyko wymknięcia się zakwitów złotej algi spod kontroli.

Złota alga jest inwazyjnym gatunkiem obcym, który reaguje nie do końca przewidywalnie na zmiany otoczenia. Chociaż polskim naukowcom udało się dokonać ustalenia genotypu *Prymnesium parvum*, to „odrzański szczep” reaguje w warunkach laboratoryjnych inaczej niż na świecie na niektóre bodźce środowiska naturalnego.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska koordynuje działania zaradcze polskiego rządu związane ze zwalczaniem złotej algi. Aktywna ochrona Odry to m.in. zastosowanie przetestowanych w warunkach laboratoryjnych preparatów powstrzymujących rozwój glonów - zostały użyte w Kanale Gliwickim na Śluzie Sławęcice oraz na Śluzie Nowa Wieś. Są to preparaty stosowane w innych krajach, m.in. w Wielkiej Brytanii i USA do powstrzymywania zakwitów *Prymnesium parvum* złotej algi lub innych glonów. To kolejny etap prac zaradczych po zakończeniu testów laboratoryjnych. Wyniki badań związanych z neutralizacją złotej algi w Kanale Gliwickim opublikowano w czerwcu 2023 r. <https://ios.edu.pl/aktualnosci-certyfikacja/raport-z-wykonania-eksperymentow-w-zakresie-neutralizacji-zlotej-algi-w-sluzach-kanalu-gliwickiego/>

Sytuacja na Odrze jest na bieżąco monitorowana. Od 26 lipca 2022 r. do 11 lipca 2023 r. w związku z działaniami na Odrze Centralne Laboratorium Badawcze Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wykonano blisko ponad 60 tys. analiz. Nadal realizuje stały monitoring wód Odry i Kanału Gliwickiego. Prowadzi stały monitoring wód Odry i Kanału Gliwickiego. Próbkę wody, są badane pod kątem badań fizyko-chemicznych i pod

kątem obecności złotej algi. Pobierane są dwa razy w tygodniu (poniedziałek i czwartek) w 27 punktach pomiarowo-kontrolnych na Odrze oraz 9 stacjach automatycznych. Dane pomiarowe są dostępne na portalu www.gov.pl/odra/badania-odry

Wprowadziliśmy procedurę z 3 poziomami ostrzeżenia i rekomendacje dotyczące działań. Instrukcja postępowania dla służb – uruchamiana przez alerty, dotyczy 3 poziomów reagowania: od monitoringu do działań zaradczych przy zakwicie i uwolnieniu przez algę toksyny. W przypadku stwierdzenia potencjalnego zagrożenia toksycznym zakwitom w ciągu 1h powiadomienia otrzymują służby na poziomie centralnym i regionalnym w celu podjęcia działań zaradczych.

Dla polskiego rządu absolutnym priorytetem jest zapobieganie ewentualnym katastrofom w przyszłości oraz przywrócenie pierwotnego stanu Odry wraz z odnowieniem populacji ryb. Uruchomiliśmy środki wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW) na działania związane z odbudową ekosystemów we wszystkich 5 nadodrzańskich województwach. Na ten cel jest przeznaczonych 14 mln zł. Program będzie realizowany do 2025 r.

Sejm przyjął rządowy projekt ustawy - nowe rozwiązania prawne i przeznaczył 1,2 mld zł na inwestycje, które mają poprawić stosunki wodne w dorzeczu Odry.

<https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3303> Chodzi m.in. o zadania o charakterze retencyjnym, które mają umożliwić rewitalizację rzeki i ekosystemów zależnych. Usprawnione zostaną procedury administracyjne dla inwestycji, co w efekcie przyspieszy ich realizację. Dzięki temu zapewnione zostanie dodatkowe wsparcie dla inwestycji dotyczących gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Odry. Wyodrębniona zostanie wyspecjalizowana służba – Inspekcja Wodna, która pozwoli m.in. wykrywać, dokumentować oraz ograniczać przestępstwa i wykroczenia dotyczące nielegalnych zrzutów ścieków do wód, czy innych działań szkodzących środowisku wodnemu. Zaostrzone zostaną kary finansowe za wykroczenia związane z gospodarką wodną.

Wszystkie te praktyczne zmiany pozwolą lepiej odpowiadać na skutki zmian klimatycznych, niski poziom wód (tzw. niżówki) czy nawet suszy hydrologicznej i mocnego nasłonecznienia wód, które doprowadziło do toksycznego zakwitu złotej algi na ogromną skalę w 2022 r. Prowadzimy rozmowy ze stroną niemiecką w realizacji planów pomocy dla naszej granicznej Odry. Odrzański szczep złotej algi może rozwijać się w starorzeczach, pomimo niskiego poziomu zasolenia (przy przewodności ok. 800 $\mu\text{S}/\text{cm}$). Górna granica zasolenia odpowiadająca dobremu stanowi ekologicznemu rzeki to 850 $\mu\text{S}/\text{cm}$).

Do śnięcia ryb doprowadziło nałożenie się kilku różnych zjawisk. Raporty:

<https://www.gov.pl/web/odra/najnowszy-raport-w-sprawie-odry>

<https://www.gov.pl/web/odra/raport-zespołu-do-spraw-sytuacji-powstalej-na-rzece-odrze-podstawa-do-dalszych-badan>

Z ustaleń ekspertów zespołu naukowego działającego przy Ministerstwie Klimatu i Środowiska wynika, że toksycznemu zakwitowi „złotej algi” towarzyszy gwałtowny wzrost stężenia tlenu, nawet do poziomu 200%. Ilość komórek „złotej algi” stwierdzana w tym roku jest nawet kilkunastokrotnie niższa niż w roku ubiegłym. Latem 2022 roku podczas toksycznego zakwitu „złotej algi”, liczebność tego glonu w wodach Kanału Gliwickiego przekraczała 400 mln i dochodziła do 600 mln komórek/litr. Naukowcy podkreślają, że nie zawsze pojawienie się „złotej algi” jest równoznaczne z wyrzuceniem przez nią zabójczych dla ryb toksyn. Dlatego są konieczne dalsze szczegółowe badania. Zgodnie z analizami naukowymi, dostępność biogenów w wodach jest kluczowa dla rozwoju fitoplanktonu. Wnioski te są zawarte w raporcie końcowym Zespołu, opublikowanym 31 marca 2023 r.

Wydział Komunikacji Medialnej
Departament Edukacji i Komunikacji
media@klimat.gov.pl
gov.pl/klimat

Ministerstwo Klimatu i Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Jeśli nie jest Pani/Pan prawidłowym adresatem tej wiadomości, jakiegokolwiek ujawnienie jej treści, reprodukcja, dystrybucja lub inne rozpowszechnienie, są ściśle zabronione. Jeśli otrzymała Pani/otrzymał Pan niniejszą wiadomość wskutek pomyłki, proszę o niezwłoczne powiadomienie nadawcy, usunięcie otrzymanych informacji i zachowanie w poufności treści wiadomości.

Od: "Marta Glanc" <marta.glanc@demagog.org.pl>
Do: "Aleksander Brzózka" <aleksander.brzozka@klimat.gov.pl>, "media" <media@klimat.gov.pl>
Wysłane: piątek, 14 lipca, 2023 13:13:32
Temat: Stowarzyszenie Demagog - prośba

Dzień dobry,
Po katastrofie Odry rząd zapowiedział utworzenie nowoczesnego systemu monitoringu rzek. Na synchronizację i pełną cyfryzację systemu monitorowania jakości wód powierzchniowych na terenie całej Polski oraz na budowę instalacji oczyszczania wód przemysłowych na Odrze przeznaczono 250 mln. Mam w związku z tym kilka pytań:
- Czy projekt udało się zrealizować?
- Jeśli nie, na jakim jest etapie?
- Jakie usprawnienia zastosowano i jaki będą one miały wpływ na przeciwdziałanie katastrof podobnych do tej, która dotyczy Odry?

Pozdrawiam

Marta Glanc
Stowarzyszenie Demagog

Analityczka
www.demagog.org.pl
tel. +48 538 879 752
ul. Noakowskiego 26/28, 00-682 Warszawa